

Szczególne rozwiązania prawne w dziedzinie bezpieczeństwa energetycznego w sektorze gazu ziemnego adresowane do odbiorców chronionych paliw gazowych. Wybrane zagadnienia

Abstrakt

Uzależnienie państwa od dostaw gazu ziemnego ze źródeł zewnętrznych wymaga podejmowania niezbędnych działań legislacyjnych, które zabezpieczą odbiorców przed negatywnymi skutkami wydarzeń polityczno-ekonomicznych wpływających na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. W sektorze gazu ziemnego zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i zapobieganie rodzącym się zagrożeniom jest szczególnie istotne. Celem artykułu jest przedstawienie wprowadzonych przez ustawodawcę rozwiązań prawnych służących ochronie pewnych grup odbiorców na rynku gazu ziemnego i umożliwiających podejmowanie działań minimalizujących negatywne skutki społeczno-gospodarcze w przypadku przerwania dostaw gazu lub nagłego wzrostu jego cen. Wprowadzane regulacje prawne podkreślają unikatową specyfikę rynku gazu ziemnego, którego istotną cechą jest jego związek z importem.

Słowa kluczowe odbiorca chroniony paliw gazowych, bezpieczeństwo energetyczne, regulacja.

Bezpieczeństwo energetyczne sensu largo obejmuje interesy wszystkich podmiotów związanych z handlem surowcami energetycznymi. Od strony podmiotowej prawo energetyczne jest prawem każdego, kto jest uczestnikiem rynku będącego płaszczyzną wymiany dóbr z dziedziny energetyki. Uczestnicy rynku energii zostali wskazani w *Ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne* (dalej: u.p.e.), będącej najważniejszym aktem prawnym w dziedzinie prawa energetycznego. Prawidłowe zdefiniowanie uczestników rynku gazu ziemnego pozwala na określenie ich roli i pozycji na tym rynku.

Na wstępie należy wskazać, że gwarantem bezpieczeństwa energetycznego jest państwo, które przy pomocy przedsiębiorstw energetycznych oraz organów administracji publicznej odpowiada za kształtowanie i realizowanie swojej polityki energetycznej. Ich zadania są nakierowane na zapewnienie odbiorcom nieprzerwanych dostaw gazu ziemnego. W relacji przedsiębiorstwo energetyczne – odbiorca ten drugi jest słabszym ogniwem, mającym niewielką moc decyzyjną w kontaktach z profesjonalnym podmiotem świadczącym usługi użyteczności publicznej. W celu zabezpieczenia interesów odbiorcy gazu ziemnego państwo zobowiązuje przedsiębiorstwa energetyczne do działań służących jego ochronie, która w istocie polega na zapewnieniu mu nieprzerwanych dostaw.

Celem niniejszego artykułu jest wskazanie, w świetle obowiązujących regulacji prawnych¹, instrumentów ochrony wybranych grup odbiorców paliw gazowych. Zostało to podyktowane sytuacją panującą na krajowym rynku gazu ziemnego i związaną z nią polityką międzynarodową.

Odbiorca paliw gazowych – charakterystyka pojęć

Ustawodawca dąży do utworzenia konkurencyjnego rynku gazu ziemnego w taki sposób, aby przyniósł on korzyści wszystkim jego odbiorcom, nie zapominając, że podstawową funkcją systemu gazowniczego jest zasilanie małych i średnich odbiorców (tworzących sektor transportu, rolnictwa, rzemiosła, handlu, instytucji użyteczności publicznej) oraz dużych odbiorców przemysłowych. W u.p.e. zawarto definicje: odbiorcy (art. 3 pkt 13 u.p.e.), odbiorcy końcowego (art. 3 pkt 13a u.p.e.), odbiorcy paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła w gospodarstwie domowym (art. 3 pkt 13b u.p.e.) oraz odbiorcy wrażliwego paliw gazowych (art. 3 pkt 13d u.p.e.). Tworzenie wyżej wymienionych definicji legalnych ma charakter kaskadowy, stanowią one subdefinicje tej z art. 3 pkt 13 u.p.e. Ewolucja pojęć dotyczących instytucji odbiorcy i dostosowanie ich do zmieniających się realiów

¹ W artykule został opisany stan prawny na dzień 13 sierpnia 2022 r. (przyp. red.).

rynkowych ma bezpośredni związek z trwającą transformacją rynku gazu ziemnego, nie tylko w Polsce, lecz także w całej Unii Europejskiej (UE).

Zgodnie z art. 3 pkt 13 u.p.e. odbiorcą jest każdy, kto otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię na podstawie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym. Tym samym do uzyskania statusu odbiorcy gazu ziemnego jest konieczne zawarcie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym (umowy sprzedaży gazu ziemnego i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji albo umowy kompleksowej). Wydaje się również, że w przypadku niedochowania formy pisemnej takiej umowy podmiot odbierający gaz ziemny i regulujący płatności z tego tytułu powinien zostać uznany za odbiorcę. Ustawa nie przesądza o tym, w którym momencie podmiot staje się odbiorcą. Odbiorcami będą nie tylko finalni użytkownicy gazu ziemnego, lecz także wszyscy użytkownicy systemu gazowego oraz przedsiębiorstwa prowadzące działalność dystrybucyjną i przesyłową. Z kręgu odbiorców należy wykluczyć pobierających gaz ziemny bez zawarcia umowy, np. najemców, dzierżawców, lokatorów lokali mieszkalnych w budynkach wielolokalowych, których właściciel lub zarządca zawarł umowę z przedsiębiorstwem energetycznym².

W dalszej kolejności ustawodawca ustanowił definicję odbiorcy końcowego, czyli odbiorcy dokonującego zakupu paliw lub energii na własny użytek, przy czym w odniesieniu do gazu ziemnego do własnego użytku nie zalicza się paliw gazowych zakupionych w celu ich zużycia na potrzeby przesyłania, dystrybucji, magazynowania paliw gazowych, skraplania gazu ziemnego lub jego regazyfikacji.

W art. 3 pkt 13b u.p.e. ustawodawca definiuje odbiorcę paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła w gospodarstwie domowym. Wydzielenie tej grupy odbiorców, mieszczącej się w grupie odbiorców końcowych, jest spowodowane przyznaniem jej określonych przywilejów, takich jak uprawnienie do rozwiązania umowy na dostarczanie paliw gazowych lub energii w uproszczonym trybie (art. 4j ust. 4 u.p.e.) oraz uprawnień związanych z ustanowieniem sprzedawcy z urzędu (art. 5a u.p.e.). Elementem definiowania odbiorcy paliw gazowych w gospodarstwie domowym jest uzyskanie statusu gospodarstwa domowego, który wiąże się ze zużyciem paliw gazowych wyłącznie w ramach prowadzonego gospodarstwa domowego, z wykluczeniem możliwości ich dalszej odsprzedaży. W tym rozumieniu konsumpcja paliwa gazowego przez gospodarstwo domowe następuje przez wszystkie osoby spokrewnione lub niespokrewnione zamieszkałe w danym mieszkaniu, utrzymujące się lub nieutrzymujące się wspólnie, a nie przez innego odbiorcę końcowego.

² M. Kraśniewski, B. Pikiewicz, M. Ziarkowski, *Komentarz do art. 3 ustawy – Prawo energetyczne*, w: *Prawo energetyczne. Ustawa o odnawialnych źródłach energii. Ustawa o rynku mocy. Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Komentarz*, M. Czarnecka, T. Oglódek (red.), Warszawa 2020, s. 40.

Zgodnie z art. 4 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych* przez gospodarstwo domowe rozumie się gospodarstwo prowadzone przez osobę ubiegającą się o dodatek mieszkaniowy, samodzielnie zajmującą lokal mieszkalny albo gospodarstwo prowadzone przez tę osobę wspólnie z małżonkiem i innymi osobami stale z nią zamieszkującymi i gospodarującymi, które swoje prawa do zamieszkiwania w lokalu wywodzą z prawa tej osoby.

W art. 3 pkt 13d u.p.e. ustawodawca zdefiniował pojęcie odbiorcy wrażliwego paliw gazowych. Było to podyktowane koniecznością ochrony odbiorców wrażliwych, wyrażonej w dyrektywach unijnych liberalizujących rynek energii. W stosunku do tej grupy odbiorców przewidziano w ustawie możliwość złożenia przez nich stosownego wniosku do przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się dystrybucją paliw gazowych o zainstalowanie przedpłatowego układu pomiarowo-rozliczeniowego (art. 6f u.p.e.). Dodatkowo wyłącznie w przypadku odbiorcy wrażliwego paliw gazowych przewidziano możliwość przyznania ryczałtu na zakup opału, stanowiącego część dodatku mieszkaniowego. Warto zaznaczyć, że możliwość skorzystania przez odbiorców wrażliwych z prawa do ryczałtu na zakup opału jest formą finansowego wsparcia, stanowiącą próbę zminimalizowania negatywnego zjawiska społeczno-ekonomicznego, jakim jest ubóstwo energetyczne³.

Należy w tym miejscu zauważyć, że obecnie obowiązujące pojęcia nie muszą determinować przyszłego zakresu podmiotowego prawa energetycznego, jednak stanowią istotny punkt odniesienia do ich rozróżnienia. Służy to systematyzacji praw i obowiązków odbiorców paliw gazowych⁴. Nawet tak skrótowe przytoczenie uprawnień przysługujących odbiorcy gazu ziemnego skłania do wniosku, że jest on podmiotem podlegającym szczególnej ochronie ustawodawcy z uwagi na zajmowaną pozycję w hierarchii uczestników rynku gazu ziemnego, a co za tym idzie – stanowi podstawowy podmiot bezpieczeństwa energetycznego w kraju. Jako najslabsi uczestnicy rynku gazu ziemnego odbiorcy ci wymagają specjalnego traktowania przez państwo. W tym celu są stale tworzone nowe regulacje prawne, które zabezpieczają ich pozycję na rynku względem wyspecjalizowanych podmiotów świadczących im, jako konsumentom, wachlarz usług związanych z dostarczaniem gazu ziemnego. Nie można również pominąć rozwoju sytuacji międzynarodowej kształtującej rynek energetyczny, zwłaszcza determinującej nieprzerwany dostęp do gazu ziemnego, a także roli, jaką odbiorcy odgrywają w tym układzie.

³ Zob. K. Grzebiela, *Dodatek energetyczny jako środek zapobiegający wykluczeniu energetycznemu – próba oceny polskich rozwiązań prawnych w świetle dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/72/WE oraz 2009/73/WE*, w: *Energetyka w odślonach*, D. Ćwik, P. Kwiatkiewicz, R. Szczerbowski (red.), Poznań 2016, s. 427.

⁴ Por. A. Szafrąński, *Prawo energetyczne. Wartości i instrumenty ich realizacji*, Warszawa 2014, s. 36.

Odbiorca chroniony oraz odbiorca chroniony w ramach solidarnego wsparcia

Przykładem prac legislacyjnych mających zapewnić wprowadzenie wszystkich niezbędnych środków gwarantujących nieprzerwane dostawy gazu w całej UE, zwłaszcza odbiorcom chronionym, w przypadku wystąpienia trudnych warunków klimatycznych lub zakłóceń dostaw jest *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczące środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) nr 994/2010* (dalej: rozporządzenie 2017/1938). Co więcej, unijne rozporządzenie wprowadziło ujednoliconą definicję legalną odbiorcy chronionego. Powyższe działania stanowią ochronę odbiorców indywidualnych, najbardziej narażonych na problemy wynikające z zakłóceń dostaw.

W motywie pierwszym wskazanego rozporządzenia podkreślono istotę gazu ziemnego, będącego elementem dostaw energii w UE, a którego import następuje z państw trzecich. Unijny prawodawca zauważa, że poważne zakłócenia w jego dostawach mogą mieć negatywne skutki dla wszystkich państw członkowskich i całej UE, a także mogą mocno zaszkodzić unijnej gospodarce oraz mieć poważne konsekwencje społeczne, zwłaszcza dla grup odbiorców szczególnie narażonych na zagrożenia. Zamierzenia w postaci zapewnienia nieprzerwanych dostaw gazu w UE należy osiągnąć przez zastosowanie najbardziej opłacalnych środków i w taki sposób, aby uniknąć zakłóceń na rynkach gazu. W celu ochrony odbiorców gazu ziemnego szczególnie narażonych na konsekwencje braku jego dostaw wprowadzono stosowne przepisy, które zabezpieczają odbiorców chronionych oraz odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 5 rozporządzenia 2017/1938 pojęcie odbiorcy chronionego oznacza:

(...) odbiorcę będącego gospodarstwem domowym, który jest podłączony do sieci dystrybucyjnej gazu, a oprócz tego – o ile tak postanowi dane państwo członkowskie – termin ten może obejmować co najmniej jedno z poniższych, pod warunkiem że na przedsiębiorstwa lub usługi, o których mowa w lit. a) i b), nie przypada łącznie więcej niż 20% całkowitego rocznego ostatecznego zużycia gazu w danym państwie członkowskim:

- a) małe lub średnie przedsiębiorstwo, pod warunkiem że jest ono podłączone do sieci dystrybucyjnej gazu;
- b) podmiot świadczący podstawowe usługi społeczne, pod warunkiem że jest on podłączony do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej gazu;
- c) instalację systemów ciepłowniczych, o ile dostarcza ona energię ciepłą odbiorcom będącym gospodarstwami domowymi, małym lub średnim przedsiębiorstwom lub podmiotom świadczącym podstawowe usługi

społeczne, pod warunkiem że takiej instalacji nie można przestawić na paliwa inne niż gaz.

Ponadto w art. 2 pkt 6 rozporządzenia 2017/1938 zawarto definicję odbiorcy chronionego w ramach solidarnego wsparcia, przez którego należy rozumieć:

(...) odbiorcę będącego gospodarstwem domowym, który jest podłączony do sieci dystrybucyjnej gazu, a ponadto może oznaczać:

- a) instalację systemów ciepłowniczych, jeżeli jest ona odbiorcą chronionym w danym państwie członkowskim i tylko w zakresie, w jakim dostarcza ona energię ciepłą gospodarstwom domowym lub podmiotom świadczącym podstawowe usługi społeczne nie będącym jednostką oświatową ani podmiotem administracji publicznej; lub
- b) podmiot świadczący podstawowe usługi społeczne, jeżeli jest on odbiorcą chronionym w danym państwie członkowskim, nie będącym jednostką oświatową ani podmiotem administracji publicznej.

Omawiane rozporządzenie ma służyć również zwiększeniu solidarności i ufania między państwami członkowskimi UE, a także wprowadzeniu środków niezbędnych do osiągnięcia tych celów, co ściśle wiąże się z zabezpieczeniem dostaw do odbiorców chronionych. Podkreślenia wymaga zamieszczenie zasady obligatoryjnej solidarności w sytuacji kryzysu w dostawach gazu ziemnego w państwach sąsiednich. Nowe regulacje wykraczają poza rozwiązania przewidziane we wcześniejszym *Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 994/2010 z dnia 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE*, które zostało zastąpione rozporządzeniem 2017/1938. Nowy akt prawny opiera się na czterech głównych filarach:

- 1) solidarności (solidarność między państwami UE w sytuacjach kryzysowych, gdy wszystkie inne metody zawiodą);
- 2) współpracy regionalnej (wspólne przeciwdziałanie zakłóceniom i kryzysom dostaw gazu ziemnego do UE);
- 3) wspólnocie energetycznej (współpraca UE z jej sąsiadami na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa dostaw gazu);
- 4) przejrzystości (weryfikacja zgodności kontraktów gazowych z prawem energetycznym UE).

Pierwszy z nich odnosi się do wprowadzenia skutecznego mechanizmu solidarności energetycznej uruchamianego w momencie przerw w dostawach surowców energetycznych i zagrażających bezpośrednio bezpieczeństwu państw. Oznacza to, że państwo członkowskie, które ogłosiło sytuację nadzwyczajną, powinno wdrożyć wszystkie środki nadzwyczajne przewidziane w planie awaryjnym, aby zapewnić dostawę gazu ziemnego swoim solidarnie chronionym odbiorcom.

Aby zrozumieć konstrukcję zasady solidarności, należy się odwołać do ogólnej podstawy traktatowej dla energetyki, którą stanowi art. 194 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (dalej: TFUE). Zgodnie z art. 194 ust. 1 lit. b) TFUE w ramach ustanawiania lub funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz z uwzględnieniem potrzeby zachowania i poprawy stanu środowiska polityka UE w dziedzinie energetyki ma na celu, w duchu solidarności między państwami członkowskimi, zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii w UE. W ocenie Cezarego Mika pojęcie solidarności wskazuje, że państwa członkowskie są odpowiedzialne za utrzymywanie wspólnoty interesów, celów i wartości, a w warunkach integracji gospodarczej pozostają względem siebie w coraz ściślejszej zależności. W wyniku powiązania ich rynków, a także z uwagi na tworzenie regulacji zmierzających do utworzenia wspólnego rynku gazu współpraca państw członkowskich, w tym współpraca obszarów sąsiedzkich w państwach członkowskich w ramach współpracy regionalnej, może zwiększyć indywidualne oraz wspólne bezpieczeństwo dostaw gazu⁵. W tym układzie przebija się znaczenie bezpieczeństwa energetycznego odbiorców gazu ziemnego.

Coraz ściślejsza zależność między państwami członkowskimi powinna warunkować politykę bezpieczeństwa energetycznego UE jako całości, w której, jak wskazuje na to art. 122 TFUE, Rada na wniosek Komisji Europejskiej (KE) może postanowić, w duchu solidarności między państwami członkowskimi, o środkach stosownych do sytuacji gospodarczej. Dotyczy to przede wszystkim sytuacji wystąpienia poważnych trudności w zaopatrzeniu w niektóre produkty, zwłaszcza w dziedzinie energii. Proponowana przez KE zasada solidarności powinna obowiązywać w sytuacji kryzysu energetycznego dotyczącego jednego lub więcej państw członkowskich UE, kryzysu spowodowanego fizycznym zagrożeniem infrastruktury energetycznej oraz w przypadku politycznego przerwania dostaw z krajów trzecich. W ocenie KE ta problematyka dotyczy wzajemnego informowania się o zagrożeniach i stanie zapasów paliw, pomocy technicznej, a także tworzenia infrastruktury ułatwiającej przepływ gazu między państwami członkowskimi. Takie pojęcie solidarności energetycznej wraz z mechanizmem antykryzysowym jest tożsame z pojęciem solidarności energetycznej wyrażonym w rozporządzeniu 2017/1938. Za Bartłomiejem Nowakiem należy uznać, że aby wymienione postulaty mogły zostać urzeczywistnione, jest konieczne stworzenie zarówno w pełni funkcjonalnego wspólnego rynku gazu, jak i skutecznej konkurencji. W przeważającej mierze mechanizmy rynkowe przy wsparciu niezależnych regulatorów rynku energetycznego mają szansę zapewnić UE wysoki poziom bezpieczeństwa dostaw do wszystkich państw członkowskich. Niezbędne jest zatem wspólne działanie w zakresie

⁵ C. Mik, *Solidarność w prawie Unii Europejskiej. Podstawowe problemy teoretyczne*, w: *Solidarność jako zasada działania Unii Europejskiej*, C. Mik (red.), Toruń 2009, s. 46.

bezpieczeństwa dostaw, obejmujące przede wszystkim przejrzystość, solidarność i niedyskryminacyjną politykę zgodną z zasadami wspólnego rynku⁶.

Jeżeli państwo członkowskie UE zwróciło się o zastosowanie środka solidarnościowego na podstawie art. 13 pkt 1 rozporządzenia 2017/1938, państwo członkowskie, które jest bezpośrednio połączone z państwem członkowskim zwracającym się o wsparcie, lub – jeżeli tak zdecyduje to państwo członkowskie – jego właściwy organ lub operator systemu przesyłowego, lub operator systemu dystrybucyjnego podejmują – w miarę możliwości bez tworzenia niebezpiecznych sytuacji – niezbędne działania. Mają one służyć temu, aby dostawy gazu na jego terytorium dla odbiorców innych niż odbiorcy chronieni w ramach solidarnego wsparcia zostały zmniejszone lub nie były kontynuowane w takim zakresie i przez taki czas, jakie są konieczne do zapewnienia dostaw gazu dla odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia w państwie członkowskim zwracającym się o wsparcie. Państwo członkowskie zwracające się o wsparcie zapewnia, aby na jego terytorium odpowiednia ilość gazu przekazana w ramach solidarnego wsparcia została skutecznie dostarczona odbiorcom chronionym.

Natomiast na podstawie art. 13 pkt 2 rozporządzenia 2017/1938 państwo członkowskie zapewnia środek solidarnościowy innemu państwu członkowskiemu, z którym jest ono połączone poprzez państwo trzecie, chyba że przepływy przez terytorium tego państwa trzeciego są ograniczone. Jednocześnie zastrzeżono, że mechanizm solidarności ma być stosowany w ostateczności i mieć zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy wnioskujące państwo członkowskie:

- a) nie było w stanie pokryć deficytu w dostawie gazu do swoich odbiorców chronionych w ramach solidarnego wsparcia pomimo zastosowania środka i to pomimo obniżenia standardów dostaw surowca lub dodatkowych zobowiązań nałożonych na przedsiębiorstwa gazowe,
- b) wyczerpało wszystkie środki rynkowe i wszystkie środki przewidziane w swoim planie na wypadek sytuacji nadzwyczajnej,
- c) skierowało wyraźny wniosek do KE oraz właściwych organów wszystkich państw członkowskich, z którymi jest połączone bezpośrednio lub poprzez państwo trzecie, wraz z opisem wdrożonych środków,
- d) zobowiązuje się niezwłocznie wypłacić państwu członkowskiemu udzielającemu solidarnego wsparcia uczciwą rekompensatę.

Państwo członkowskie, które zwróci się o wsparcie, po konsultacji ze wszystkimi państwami członkowskimi zobowiązanymi do udzielenia solidarnego wsparcia, wybiera najkorzystniejszą ofertę na podstawie kosztów, szybkości dostawy,

⁶ B. Nowak, *Solidarność i bezpieczeństwo energetyczne jako elementy polityki energetycznej UE. Wybrane prawne formy realizacji na rynku gazu*, „Studia Europejskie” 2014, nr 2, s. 81–82.

niezawodności i dywersyfikacji dostaw gazu. Zainteresowane państwa członkowskie przedstawiają takie oferty na podstawie dobrowolnych środków po stronie popytu w takim zakresie i tak długo, jak to możliwe, zanim odwołają się do środków nierynkowych. Solidarność zapewnia współpracę z bardziej narażonymi państwami członkowskimi. Solidarne wsparcie na mocy rozporządzenia 2017/1938 jest udzielane na zasadzie rekompensaty. Państwo członkowskie zwracające się o solidarne wsparcie niezwłocznie wypłaca państwu członkowskiemu udzielającemu solidarnego wsparcia uczciwą rekompensatę lub zapewnia jej niezwłoczną wypłatę.

Rozporządzenie 2017/1938 zakłada także współpracę regionalną, która ma obejmować koncepcję korytarzy dostaw awaryjnych gazu w ramach symulacji dokonanych przez ENTSO-G (ang. European Network of Transmission System Operators for Gas)⁷. Wzmocniona została również współpraca i koordynacja regionalna pomiędzy grupami państw członkowskich dzielących wspólne ryzyko, wprowadzono obowiązkowe regionalne plany działań zapobiegawczych, a także plany na wypadek sytuacji nadzwyczajnej, jak również regionalne oceny ryzyka, które mają być opracowywane wspólnie przez każde z państw członkowskich w ramach tej samej grupy ryzyka. Zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia 2017/1938 Polska została przypisana do dwóch grup ryzyka ze względu na dostawy gazu ziemnego ze wschodu, tj. Białorusi i Ukrainy.

Reasumując, mechanizm solidarnościowy ma za zadanie chronić odbiorców chronionych przed wstrzymaniem dostaw gazu ziemnego na terytorium Polski. Jest to tym istotniejsze, kiedy do grupy odbiorców chronionych zaliczymy odbiorców w gospodarstwach domowych, małych i średnich przedsiębiorców, podmioty świadczące podstawowe usługi społeczne oraz dostawców ciepła do gospodarstw domowych. Jeżeli środki rynkowe okażą się niewystarczające, aby zaradzić deficytowi wymaganych dostaw gazu, i w związku ze znaczeniem środków solidarnościowych stosowanych w ostateczności państwo członkowskie udzielające solidarnego wsparcia powinno móc w drugim rzędzie korzystać ze środków nierynkowych, w tym z ograniczenia dostaw do niektórych grup odbiorców, tak aby móc wypełnić zobowiązania w zakresie solidarności.

Reakcją na powyższe jest *Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach*

⁷ Europejska Sieć Operatorów Systemów Przesyłowych Gazu – organizacja unijna powołana w 2009 r. przez operatorów europejskich systemów przesyłowych. Operatorzy z krajów UE współpracują ze sobą na rzecz promowania dokończenia budowy wewnętrznego rynku gazu ziemnego oraz transgranicznego obrotu tym surowcem, jak również zapewnienia optymalnego zarządzania i eksploatacji sieci przesyłowej gazu ziemnego, w tym jej właściwego rozwoju technicznego. Za: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, <https://www.gov.pl/web/klimat/europejska-siec-operatorow-systemow-przesylowych-gazu-entso-gazu-> [dostęp: 20 III 2022 r.] – przyp. red.

zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (dalej: ustawa o zapasach), z której zapisów wprost wynika, że to od odbiorców o wysokim poborze gazu ziemnego są oczekiwane redukcje w jego zapotrzebowaniu. Wprowadzenie instrumentu ograniczeń w poborze gazu ziemnego polega na czasowym ograniczeniu maksymalnego godzinowego i dobowego poboru gazu ziemnego na terytorium Polski lub jej części. Zgodnie bowiem z art. 58 ust. 4 ustawy o zapasach: *ograniczenia wynikające z planów wprowadzania ograniczeń nie mają zastosowania do odbiorców gazu ziemnego w gospodarstwach domowych*. Status odbiorców chronionych nie zezwala przedsiębiorstwom energetycznym na stosowanie w stosunku do nich ograniczeń w poborze gazu ziemnego.

Co istotne, w 2019 r. rozpoczęły się prace nad rządowym projektem nowego rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego. Podstawowym celem tych prac było zwiększenie efektywności mechanizmu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, będącego jednym z dwóch głównych środków przeciwdziałania zakłóceniom w dostawach. Powyższe miałyby nastąpić w wyniku objęcia ograniczeniami w poborze gazu ziemnego większej grupy odbiorców niezakwalifikowanych do grupy odbiorców chronionych. Przeprowadzenie takiej klasyfikacji wymagało ustanowienia definicji pojęcia odbiorcy chronionego.

W dniu 10 kwietnia 2021 r. weszło w życie *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego*. Reguluje ono materię ograniczeń w poborze gazu ziemnego do wymogów przepisów oraz zmienionych warunków na rynku wynikających z rządowej polityki dywersyfikacji dostaw. Ma ono na celu również uporządkowanie i usprawnienie mechanizmu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, będących środkiem nierynkowym możliwym do zastosowania w przypadku wystąpienia stanu nadzwyczajnego, a także ułatwienie stosowania przepisów rozporządzenia przez operatorów oraz odbiorców gazu ziemnego. Odpowiednie ograniczenia mają zapewnić odbiorcom chronionym bezpieczne dostawy gazu ziemnego.

W § 4 ust. 1 rozporządzenie to wprowadza określenie grupy odbiorców chronionych, którzy nie podlegają ograniczeniom. W celu zapewnienia czytelności i przejrzystości nowych regulacji zdecydowano się na określenie tego katalogu od strony negatywnej. Z uwagi na dużą liczbę podmiotów objętych definicją odbiorcy chronionego odniesienie się w tym miejscu do każdego z nich z osobna jest bezzasadne, niemniej warto je enumeratywnie wymienić. Podmiotami uznanymi za odbiorców chronionych są:

- 1) odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwach domowych,
- 2) przedsiębiorcy, których moc umowna nie przekracza 710 kWh/h, przyłączeni do sieci dystrybucyjnej gazowej,

- 3) podmioty przyłączone do sieci dystrybucyjnej lub przesyłowej gazowej:
 - a) podmioty zapewniające świadczenie opieki zdrowotnej,
 - b) jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
 - c) noclegownie i ogrzewalnie,
 - d) jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
 - e) jednostki systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego oraz jednostki współpracujące z tym systemem,
 - f) podmioty stanowiące element systemu oświaty, w tym m.in. przedszkola i szkoły,
 - g) organy administracji publicznej i urzędy je obsługujące,
 - h) podmioty prowadzące żłobki i kluby dziecięce,
 - i) przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne,
 - j) podmioty odpowiedzialne za gospodarowanie odpadami,
- 4) odbiorcy gazu ziemnego, w zakresie, w jakim zajmują się wytwarzaniem ciepła dla odbiorcy pobierającego ciepło w okresie od 1 września do 31 maja, na potrzeby centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wentylacji oraz technologii w postaci pary i wody gorącej, lub zaopatrywaniem w ciepło tego odbiorcy, pod warunkiem że instalacji tych odbiorców gazu ziemnego nie można zasilać paliwem innym niż gaz ziemny.

Należy zasygnalizować, że zagwarantowanie odbiorcom chronionym dostaw gazu ziemnego w zakontraktowanych ilościach, pomimo obowiązywania ograniczeń w jego poborze, będzie zapewnione dzięki przekazywaniu przez dostawcę gazu ziemnego do odbiorców chronionych informacji właściwemu operatorowi lub przedsiębiorstwu energetycznemu na temat ilości gazu ziemnego, która jest niezbędna do realizacji dostaw do jego odbiorców chronionych⁸.

Ponadto rozporządzenie obejmuje dostosowanie i zróżnicowanie stopni zasilania (od pierwszego do dwunastego) oraz ustalenie zasad informowania odbiorców o ewentualnym wprowadzeniu ograniczeń w poborze. Wprowadzony jedenaśty i dwunasty stopień zasilania odpowiada zerowej godzinowej i dobowej ilości gazu ziemnego pobieranej w danym punkcie wyjścia z systemu gazowego przez odbiorcę, w tym odbiorcę chronionego. Został ponadto określony sposób ogłaszania obowiązujących stopni zasilania – istnieje obowiązek ich podawania do wiadomości publicznej z 10-godzinnym wyprzedzeniem. Komunikaty te są ogłaszane

⁸ *Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego*, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-rozporzadzenia-rady-ministrow-w-sprawie-sposobu-i-trybu-wprowadzania-ograniczen-w-poborze-gazu-ziemnego2> [dostęp: 4 VIII 2022].

w radiowych komunikatach energetycznych w programie I Polskiego Radia oraz na stronach internetowych operatorów.

Ograniczenia są wprowadzane w sposób, który zapewnia bezpieczne funkcjonowanie systemu gazowego, a także gwarantuje bezpieczeństwo osób i uniknięcie ryzyka uszkodzenia lub zniszczenia obiektów technologicznych przez umożliwienie odbiorcom dostosowania działania ich instalacji gazowych do zmniejszonego poboru gazu ziemnego. Ich wdrażanie następuje zgodnie z planami wprowadzania ograniczeń. Obowiązek opracowywania takich planów, wynikający z art. 58 ustawy o zapasach, mają operatorzy systemów: przesyłowych, dystrybucyjnych oraz połączonych gazowych lub przedsiębiorstwa energetyczne pełniące funkcję operatorów. Te plany określają maksymalne godzinowe i dobowe ilości poboru gazu ziemnego przez poszczególnych odbiorców przyłączonych do ich sieci, dla poszczególnych stopni zasilania. Te wielkości stają się integralną częścią umów sprzedaży, umów o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji gazu ziemnego oraz umów kompleksowych.

Podmioty objęte ochroną taryfową

Należy zwrócić uwagę na regulacje *Ustawy z dnia 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu*. Z uzasadnienia do projektu tej ustawy wynika, że ma ona pozwolić na (...) *uruchomienie nadzwyczajnych instrumentów zwiększających bezpieczeństwo energetyczne Polski, a w perspektywie krótkoterminowej wspierających gospodarstwa domowe, mieszkańców budynków wielolokalowych, jak i niektórych odbiorców wrażliwych*⁹. Jednocześnie zauważono potrzebę zminimalizowania podwyżek cen paliwa gazowego dla najbardziej wrażliwych odbiorców, a także zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego państwa przez zagwarantowanie ciągłości dostaw gazu ziemnego do odbiorców oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu płynności spółkom gazowym w celu terminowego regulowania zobowiązań związanych z zapewnieniem płynności na rynku giełdowym, ciągłością dostaw energii lub pozostawieniem w gotowości do świadczenia usług sprzedawcy z urzędu paliwa gazowego. W ramach realizacji powyższych postulatów przewidziano konieczność wprowadzenia szczególnych rozwiązań umożliwiających podejmowanie działań minimalizujących negatywne skutki społeczno-gospodarcze związane z nagłym, gwałtownym wzrostem cen gazu ziemnego na rynku.

⁹ Rządowy projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu, Druk nr 1902 z 2022 r.

Ustawodawca, w celu ochrony odbiorców w gospodarstwach domowych przed skokowym wzrostem cen gazu ziemnego, zdecydował się na wprowadzenie do u.p.e. mechanizmu rozłożenia w czasie wzrostu cen taryfowych gazu ziemnego (art. 62f u.p.e.). Ponadto podjęto dalsze działania zmierzające do ochrony odbiorców gazu ziemnego szczególnie narażonych na skutki wzrostu jego cen oraz do uwzględnienia faktu ochrony tych podmiotów w sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw energetycznych prowadzących działalność w zakresie obrotu paliwami gazowymi. Wprowadzone mechanizmy mają na celu ochronę odbiorców w gospodarstwach domowych, odbiorców gazu ziemnego w budynkach wielolokalowych, którzy nie zawarli indywidualnych umów kompleksowych lub umów zakupu gazu ziemnego z przedsiębiorstwami energetycznymi, a także odbiorców realizujących zadania z zakresu użyteczności publicznej, przy jednoczesnym wprowadzeniu rekompensat dla sprzedawców gazu prowadzących sprzedaż do odbiorców taryfowych.

W myśl powyższych zapisów ustawą z 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych rozszerzono katalog podmiotów objętych ochroną taryfową. Do odbiorców paliw gazowych w gospodarstwach domowych dodano:

- 1) wspólnoty mieszkaniowe, o których mowa w ustawie z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, albo spółdzielnie mieszkaniowe, o których mowa w ustawie z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych;
- 2) odbiorców innych niż wskazani powyżej, którzy z mocy ustawy, umowy lub innego tytułu prawnego są uprawnieni lub zobowiązani do zapewnienia paliwa gazowego w lokalach mieszkalnych na potrzeby zużycia przez gospodarstwa domowe, w lokalach podmiotów, o których mowa niżej (zob. pkt 3), w zakresie, w jakim zużywają paliwo gazowe na potrzeby określone w ustawie lub do lokalnej produkcji ciepła zużywanego w gospodarstwach domowych znajdujących się w budynkach wielolokalowych lub w lokalach podmiotów określonych niżej (zob. pkt 3), pod warunkiem złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 62 ba u.p.e.;
- 3) inne podmioty realizujące zadania z zakresu użyteczności publicznej¹⁰, o ile złożą oświadczenie, o którym mowa w art. 62 bb u.p.e.

W celu uzyskania ochrony taryfowej będzie konieczne złożenie przez te podmioty oświadczenia, o którym mowa odpowiednio w art. 62 ba u.p.e. i art. 62 bb u.p.e., dotyczącego określenia szacowanej części paliwa gazowego zużywanej na cele

¹⁰ Mowa między innymi o podmiotach udzielających świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, noclegowniach i ogrzewalnicach, jednostkach organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, podmiotach systemu oświaty, kościołach i innych związkach wyznaniowych, podmiotach prowadzących działalność kulturalną.

objęte ochroną taryfową oraz wyłączonej spod administracyjnej kontroli cen. Oświadczenia te powinny być składane przed zawarciem ze sprzedawcą umowy sprzedaży paliwa gazowego lub umowy kompleksowej. W stosunku do umów obowiązujących w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 29 stycznia 2022 r., przewidziano 45-dniowy termin na złożenie oświadczenia w celu uzyskania ceny odpowiadającej taryfie z mocą od 1 stycznia 2022 r. Zawartość oświadczenia, o którym mowa odpowiednio w art. 62 ba u.p.e. i art. 62 bb u.p.e., ma składać się z:

- oświadczenia o spełnieniu warunków pozwalających na zakwalifikowanie do danej grupy odbiorców,
- wskazania danych służących określeniu szacowanej części paliwa gazowego, która będzie zużywana na potrzeby odbiorcy wskazane w treści ustawy,
- określenia szacowanej części paliwa gazowego, która będzie zużywana na opisane wyżej potrzeby.

Składane oświadczenia umożliwiają nie tylko identyfikację odbiorców podlegających rozliczeniom taryfowym, lecz także określenie części paliwa gazowego zużywanego na cele objęte ochroną taryfową oraz wyłączonego spod administracyjnej kontroli cen. Określenie szacunkowej części paliwa gazowego ma być dokonywane przez odbiorcę, zgodnie z zasadami wskazanymi w art. 45a u.p.e. bądź z uwzględnieniem powierzchni lokali mieszkalnych i użytkowych, charakteru prowadzonej w nich działalności oraz posiadanych danych historycznych. Określenie w oświadczeniu zużycia paliwa gazowego na potrzeby nieobjęte ochroną w sposób rażąco sprzeczny z tymi wytycznymi wiąże się z odpowiedzialnością wobec sprzedawcy paliw gazowych.

Podkreślenia wymaga objęcie przez ustawodawcę ochroną taryfową odbiorców paliw gazowych w gospodarstwach domowych, wspólnot oraz spółdzielni mieszkaniowych, bez względu na to, czy złożą oświadczenie dotyczące części paliwa gazowego zużywanego na potrzeby odbiorców, którym ta ochrona przysługuje. Te podmioty będą podlegały zatem specjalnemu reżimowi prawnemu, mającemu przeciwdziałać skutkom zaniechań po stronie zarządców wspólnot lub spółdzielni, do których należą lokale mieszkalne. W celu zapewnienia sprzedawcy gazu właściwej informacji na temat części paliwa gazowego, które powinno być objęte taryfą, na zarządzających wspólnotami i spółdzielniami mieszkaniowymi będzie jednocześnie ciążył obowiązek złożenia takiego oświadczenia. Jego niedochowanie nie będzie miało jednak negatywnych konsekwencji dla mieszkańców, a jedynie dla osób odpowiedzialnych za niewykonanie obowiązku. W przypadku wystąpienia zaniechań zarządcy będą ponosić odpowiedzialność cywilną oraz karną. W odniesieniu do pozostałych odbiorców niezłożenie oświadczenia będzie skutkowało niezastosowaniem wobec nich ochrony taryfowej.

Oprócz rozszerzenia katalogu podmiotów objętych ochroną taryfową do 31 grudnia 2023 r. o niektóre kategorie odbiorców będących podmiotami realizującymi zadania z zakresu użyteczności publicznej (m.in. szpitale, szkoły, żłobki, przedszkola, noclegownie), ustawa z 26 stycznia 2022 r. wprowadziła mechanizm rekompensat dla sprzedawców gazu ziemnego do odbiorców taryfowych, który służyłby zrekompensowaniu skutków zamrożenia cen dla rozszerzonego katalogu odbiorców taryfowych. Ta ustawa wprowadziła także tzw. mechanizm zamrożenia cen paliw gazowych na poziomie cen zawartych w taryfie sprzedawcy z urzędu, tj. PGNiG Obrót Detaliczny (art. 62c ust. 1 u.p.e.), ustalonej na podstawie art. 62f u.p.e. na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. Ta cena jest jednocześnie ceną maksymalną, co oznacza, że wobec odbiorców, którzy wcześniej zawarli umowę z dostawcą przewidującą niższą cenę, stosuje się tę niższą cenę do czasu wygaśnięcia umowy. Nawet jeżeli w 2022 r. doszłoby do obniżek cen i przedsiębiorcy zaczęliby oferować ceny niższe niż w taryfie sprzedawcy z urzędu, zastosowanie będą miały ceny niższe. Przyjęte rozwiązania nie dopuszczają możliwości podwyższenia cen i stawek taryfowych paliwa gazowego w 2022 r. Sprzedawcy gazu, którzy nie zastosują się do obowiązku stosowania zamrożonych cen i stawek, będą podlegać karze pieniężnej w wysokości nie niższej niż 1 mln zł i nie wyższej niż 15 proc. przychodu ukaranego przedsiębiorstwa.

Ustawodawca uznał przy tym, że rozszerzenie ochrony taryfowej musi być połączone ze wspomnianym uprzednio systemem rekompensat dla sprzedawców gazu ziemnego. Sprzedawcom gazu do odbiorców taryfowych będzie przysługiwać rekompensata, tj. różnica między faktyczną ceną zakupu a ceną sprzedaży według taryfy, wypłacana z Funduszu Wypłaty Różnicy Ceny. Mechanizm rekompensat został ukształtowany jako środek ochrony odbiorców w gospodarstwach domowych oraz odbiorców realizujących kluczowe zadania z zakresu użyteczności publicznej bez jedoczesnego zapewnienia korzyści finansowych sprzedawcom gazu. Z uwagi na to, że niniejsza publikacja została poświęcona niektórym grupom odbiorców paliw gazowych, ta problematyka nie będzie przedmiotem szerszych rozważań.

Podsumowanie

Regulacje prawne w dziedzinie energetyki, ze szczególnym uwzględnieniem sektora gazu ziemnego, silnie koncentrują się wokół zabezpieczenia interesu jednostki ludzkiej, ukrytej pod definicją legalną odbiorcy gazu ziemnego w gospodarstwie domowym, odbiorcy wrażliwego czy odbiorcy chronionego. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w regulacjach zabezpieczających odbiorców przed możliwymi do wystąpienia przerwami w dostawie gazu ziemnego i w angażowaniu przedsiębiorstw energetycznych do działań służących zapewnieniu im

nieprzerwanych dostaw. Z uwagi na specyfikę rynku gazu ziemnego, w tym konieczność jego importu do Polski, ciągłość dostaw surowca zależy od politycznych relacji między państwami. Można zatem wskazać, że dynamika polityki bezpieczeństwa energetycznego UE w dużej mierze jest uwarunkowana sytuacją międzynarodową. Tym samym państwa członkowskie powinny kierować się zasadą solidarności energetycznej, przewidzianą w rozporządzeniu 2017/1938, zobowiązującą do solidarnego działania na wypadek kryzysów w postaci niedostatecznych dostaw gazu. Unijne rozporządzenie zobowiązało państwa członkowskie do określenia definicji odbiorcy chronionego. Na gruncie prawa krajowego uregulowano to w rozporządzeniu Rady Ministrów z 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, stanowiących jeden z dwóch głównych środków przeciwdziałania zakłóceniom w dostawach określonych w ustawie o zapasach. Mechanizm wprowadzenia ograniczeń ma zapewnić odbiorcom chronionym bezpieczne dostawy gazu ziemnego.

Znaczące są przy tym zapisy ustawy z 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu, w której przewidziano konieczność wprowadzenia szczególnych rozwiązań osłonowych umożliwiających podejmowanie działań minimalizujących negatywne skutki społeczno-gospodarcze związane z gwałtownym wzrostem cen gazu ziemnego na rynku. Mają one stanowić wsparcie dla gospodarstw domowych, mieszkańców budynków wielolokalowych i niektórych odbiorców wrażliwych. Ustawa znacznie rozszerza grupę podmiotów uprawnionych do korzystania z ochrony taryfowej.

Na tym tle można wysnuć wniosek, że przedstawione regulacje nie służą wyłącznie sterowaniu procesami gospodarczymi, ale również zabezpieczają interesy społeczne. Podkreśla to znaczenie wymiaru podmiotowego bezpieczeństwa energetycznego, który odnosi się do uczestników rynku gazu ziemnego. Szczególną uwagę poświęcono przy tym odbiorcy gazu ziemnego będącego dobrem podstawowym, któremu państwo ma zapewnić dostawy gazu ziemnego. Co ciekawe, obecnie postuluje się odejście od skupiania się na państwie jako na głównym obiekcie bezpieczeństwa na rzecz jednostki będącej dobrem najważniejszym. To szczególnego rodzaju bezpieczeństwo ludzkie jest współcześnie najbardziej wszechstronną i zaawansowaną konceptualizacją bezpieczeństwa człowieka jako podmiotu¹¹.

¹¹ Zob. J. Stańczyk, *Formułowanie kategorii pojęciowej bezpieczeństwa*, Poznań 2017, s. 159.

Bibliografia

Grzebiela K., *Dodatek energetyczny jako środek zapobiegający wykluczeniu energetycznemu – próba oceny polskich rozwiązań prawnych w świetle dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/72/WE oraz 2009/73/WE*, w: *Energetyka w odślonach*, D. Ćwik, P. Kwiatkiewicz, R. Szczerbowski (red.), Poznań 2016.

Kraśniewski M., Pikiewicz B., Ziarkowski M., *Komentarz do art. 3 ustawy – Prawo energetyczne*, w: *Prawo energetyczne. Ustawa o odnawialnych źródłach energii. Ustawa o rynku mocy. Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Komentarz*, M. Czarnecka, T. Ogłódek (red.), Warszawa 2020.

Mik C., *Solidarność w prawie Unii Europejskiej. Podstawowe problemy teoretyczne*, w: *Solidarność jako zasada działania Unii Europejskiej*, C. Mik (red.), Toruń 2009.

Nowak B., *Solidarność i bezpieczeństwo energetyczne jako elementy polityki energetycznej UE. Wybrane prawne formy realizacji na rynku gazu*, „*Studia Europejskie*” 2014, nr 2, s. 75–89.

Stańczyk J., *Formułowanie kategorii pojęciowej bezpieczeństwa*, Poznań 2017.

Szafrański A., *Prawo energetyczne. Wartości i instrumenty ich realizacji*, Warszawa 2014.

Akty prawne

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202/47 z 7 VI 2016 r.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczące środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) nr 994/2010 (Dz. Urz. UE L 280/1 z 28 X 2017 r.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 994/2010 z dnia 20 października 2010 r. w sprawie środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylenia dyrektywy Rady 2004/67/WE (Dz. Urz. UE L 295/1 z 12 XI 2010 r.).

Ustawa z dnia 26 stycznia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu (DzU z 2022 r. poz. 202, ze zm.).

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (t.j. DzU z 2022 r. poz. 1537, ze zm.).

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. DzU z 2021 r. poz. 2021, ze zm.).

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. DzU z 2022 r. poz. 1385, ze zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego (DzU z 2021 r. poz. 549).

Inne dokumenty

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu i trybu wprowadzania ograniczeń w poborze gazu ziemnego, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-rozporzadzenia-rady-ministrow-w-sprawie-sposobu-i-trybu-wprowadzania-ograniczen-w-poborze-gazu-ziemnego2> [dostęp: 4 VIII 2022].

Rządowy projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu, Druk nr 1902 z 2022 r.

Dr Klaudia Grzebiela

Doktor nauk prawnych, funkcjonariuszka Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Autorka kilkunastu artykułów naukowych z dziedziny prawa energetycznego, prawa handlowego, prawa Unii Europejskiej i prawa podatkowego. Absolwentka studiów doktoranckich na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. W czasie studiów członek Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa ELSA Poland. Finalistka prawniczych konkursów ogólnopolskich. Stażystka w Parlamencie Europejskim w Brukseli.